

Phân tích truyện Một người Hà Nội - Văn mẫu lớp 12

Những bài văn mẫu hay tuyển chọn với chủ đề Phân tích tác phẩm Một người Hà Nội của Nguyễn Khải.

Đề bài: Một người Hà Nội là một tác phẩm rất hay nói về một người mang tính cách của những người Hà Nội thanh lịch. Anh chị hãy viết bài văn phân tích truyện ngắn Một người Hà Nội của Nguyễn Khải để thấy điều đó.

Bài làm:

Bài phân tích ngắn gọn nhất

Trong số các sáng tác của Nguyễn Khải, truyện ngắn *Một người Hà Nội* là cái nhìn mới trong nghệ thuật của nhà văn về cuộc sống và con người. Trước những năm đổi mới, con mắt nhìn của nhà văn về truyện ngắn có sự sắc lạnh, đa chiều, nghiêm ngặt... nhưng bước sang thời kì đổi mới, cái nhìn ấy trở nên đầy suy nghiệm, trăn trở trước hiện thực đầy biến động, hối hả và xô bồ nhưng cũng đầy hương sắc.

Nguyễn Khải đã chuyển từ các nhìn hướng ngoại sang hướng nội và lấy việc khám phá con người làm trung tâm trong mối quan hệ chặt chẽ với lịch sử, dân tộc, gia đình và các thế hệ qua đó ngợi ca những giá trị nhân văn cao đẹp của cuộc sống và con người hôm nay.

Nhân vật trung tâm của *Một người Hà Nội* là nhân vật bà Hiền. Bà Hiền hiện lên là một con người lịch lãm, thông minh, thẳng thắn và giàu lòng tự trọng. Trải qua bao biến động thăng trầm của đất nước, bà Hiền vẫn giữ được vẻ đẹp trong chiều sâu tâm hồn người Hà Nội. Bà chính là hạt bụi vàng lấp lánh của đất kinh kì ngàn năm văn hiến, góp phần làm giàu làm đẹp cho bản sắc văn hóa dân tộc Việt Nam.

Qua nhân vật bà Hiền, người đọc thấy được những sáng tạo nghệ thuật của Nguyễn Khải về giọng điệu trần thuật cũng như khả năng xây dựng hình tượng nhân vật. Chân dung bà Hiền được nhà văn phác họa lên sự hào hoa, thanh lịch của một người Hà Nội với vẻ đẹp thanh tú, cầu kì kiêu cách khiến ngay cả chính đứa cháu của bà cũng tin bà đích thị là tư sản.

Trong cuộc sống, bà Hiền thể hiện là người thông minh, tài hoa và lịch lãm... đó là những nét văn hóa lâu đời của một người Hà Nội. Bảy mươi tuổi vẫn chơi hoa thủy tiên và cho bao năm tháng đi qua vẫn duy trì một phòng khách sang trọng, lịch lãm. Bà Hiền luôn có ý thức giữ gìn nét đẹp trong tâm hồn và lối sống người Hà Nội vì thế bà luôn bảo ban, dạy dỗ con cháu phải sống nền nếp, tế nhị và giữ lòng tự trọng từ cách ngồi, cách ăn uống, đi đứng, nói năng đến lễ sống ở đời.

Nét nổi bật của nhân vật bà Hiền là sự thẳng thắn, giàu lòng tự trọng. Bà thực tế từ việc lấy chồng, sinh con đến mọi công việc nhà. Bà Hiền lấy một ông chồng không tài hoa để

Phân tích truyện Một người Hà Nội - Văn mẫu lớp 12

đảm bảo sự an toàn cho hạnh phúc gia đình; để con chỉ năm đứa để tròn trách nhiệm nuôi dưỡng con cái. Mọi việc bà đều liệu trước và quyết là làm cho bằng được.

Trải qua bao biến cố thăng trầm của đất nước, bà Hiền vẫn giữ được nét đẹp vẹn nguyên trong tâm hồn người Hà Nội không pha trộn, không đổi thay ngay cả khi lớp bụi thời gian đã phủ mờ quá khứ và ở cái tuổi thất thập cổ lai hy. Bà luôn tin tưởng vào tương lai của Hà Nội ngay cả khi sự nghiệt ngã của cuộc sống hiện đại mà người ta dần làm mất đi phần hồn của Hà Nội nhưng bà Hiền vẫn ung dung kể chuyện cây si cổ thụ. Cây si cũng như sự đắp đổi của thời gian, đời người nếu được con người cứu chữa nó sẽ tiếp tục sống lại và hồi sinh.

Nguyễn Khải đã đem tới cho bạn đọc tác phẩm Một người Hà Nội với giọng văn nhẹ nhàng pha chất triết luận khi khắc họa hình mẫu bà Hiền, một hạt bụi vàng nhỏ nhoi nhưng không dễ dàng có thể chìm vào biển cát mênh mông giữa giông tố và sự đổi thay của thời đại. Những người như bà Hiền sẽ soi sáng cho mỗi thế hệ Hà Nội, ấy chính là giá trị nhân văn cao đẹp của cuộc sống và con người mà Nguyễn Khải muốn ngợi ca.

Một số bài văn hay tuyển chọn phân tích tác phẩm Một người Hà Nội

Bài số 1:

“Một người Hà Nội” là một tác phẩm tiêu biểu của nhà văn Nguyễn Khải. Qua đó, tác giả thể hiện cái nhìn vô cùng mới mẻ của nhà văn về con người, cuộc sống với một hình thức nghệ thuật in đậm cá tính sáng tạo của nhà văn.

Ngay từ cách đặt tên nhan đề “Một người Hà Nội” nhà văn đã mở ra hình tượng trung tâm của tác phẩm là một người Hà Nội mang trong mình vẻ đẹp Hà Nội thuần túy không trộn lẫn. Bên cạnh đó còn mở ra không gian nghệ thuật cổ kính, mảnh đất Kinh Kỳ, nghìn năm văn hiến đã trải qua cùng những thay đổi của thời đại. Cũng từ nhan đề có thể soi sáng được tư tưởng và chủ đề của tác phẩm.

“Một người Hà Nội” với nhân vật chính là cô Hiền – người xuất thân từ gia đình Hà Nội giàu có, thân thiện. Ở cô Hiền thấm sâu vẻ đẹp tinh thần, văn hóa cốt cách của một người Hà Nội gốc, tạo nên nơi người đọc về vẻ đẹp ấy sẽ bền vững, không bị nhạt nhòa theo thời gian. Cô cũng là người có tình yêu và gắn bó sâu sắc với mảnh đất Hà Nội. Ngay cả khi nơi đây có đang oằn mình trong bom đạn thì cô vẫn bám trụ lại mảnh đất này bằng tình yêu và niềm tin mãnh liệt vào sự trường tồn của Hà Nội.

Ở cô Hiền người ta nhìn thấy hội tụ đầy đủ vẻ đẹp ngoại hình, tính cách và tâm hồn. Về ngoại hình cô mang vẻ đẹp quý phái, sang trọng của một người phụ nữ gốc Hà Nội. Bên cạnh đó, cô là người thẳng thắn, có cái nhìn nhạy bén, sâu sắc trước thực tế và là người dám bộc lộ quan điểm sống của mình, dám thẳng thắn nói lên và sống thật với chính mình. Ở cô còn là người có lối sống văn minh hiện đại nhưng giữ được lối sống đẹp,

Phân tích truyện Một người Hà Nội - Văn mẫu lớp 12

không xô bồ, bon chen. Một người Hà Nội như cô Hiền mang vẻ đẹp riêng trong cốt cách và nó được tỏa sáng trong bất kì hoàn cảnh nào. Cô Hiền thể hiện là người hiểu được giá trị của cuộc sống, biết hướng đến giá trị cuộc sống và biết hài hòa giữa vật chất và tinh thần. Ngoài ra, cô vẫn giữ được thói quen thời trẻ của mình đó là giao lưu với văn nhân, nghệ sĩ, một cuộc sống phóng khoáng về tinh thần và một tâm hồn nghệ sĩ, là người biết yêu và trân trọng cái đẹp. Tuy vậy, cô vẫn là người có đầu óc thực tế trong việc lựa chọn chồng. gần 30 tuổi cô mới lấy chồng. Nhưng người chồng cô chọn không mơ mộng một người làm quan hay làm nghệ sĩ. Người cô chọn là một ông giáo dạy tiểu học hiền lành chăm chỉ. Cô Hiền là người có đầu óc thực tế, khôn ngoan việc gì cũng tính toán trước sau, đã tính là làm, đã làm là không sợ lời đàm tiếu từ thiên hạ. Phải là người hiểu đời, trải đời có bản lĩnh cô mới vượt lên những chuyện thị phi được mất ở đời như thế.

Trong quan hệ với gia đình cô làm tròn bổn phận của một người vợ đảm đang, thông minh, tài giỏi trong việc làm kinh tế và tài giỏi trong việc quản lý gia đình. Đồng thời trong cách dạy con cái thì cô Hiền là người mẹ nghiêm khắc. Từ dáng ngồi trên bàn cô cũng chấn chỉnh và dạy con phải có lòng tự trọng. Một người mẹ có lòng tự trọng và ý thức rõ trách nhiệm của một công dân có lòng yêu nước. Trong quan hệ với người ở cô Hiền là người sống tình nghĩa nhân hậu, có trước có sau và gần gũi với mọi người như người thân trong gia đình. Chính vì vậy mà Nguyễn Khải ví cô như “hạt bụi vàng” và nhà văn trân trọng vẻ đẹp cốt cách và tâm hồn của một người Hà Nội như cô Hiền.

Ngoài cô Hiền, mặc dù không trọng tâm miêu tả nhưng Nguyễn Khải cũng khắc họa lại hững nhân vật Hà Nội khác trong tác phẩm. Đó là những thanh niên Hà Nội đại diện cho thế hệ trẻ có tự trọng, có trách nhiệm với quê hương, Tổ quốc. Những chàng trai mang trong mình lí tưởng sống cao đẹp sẵn sàng xả thân vì Hà Nội, vì Tổ quốc mình. Đặc biệt là Dũng – chàng trai có lòng yêu nước sâu sắc, sống có lí tưởng và trách nhiệm. Đó là Tuất một chàng trai biết kiềm lại cảm xúc của bản thân để hướng đến những điều lớn lao hơn. Và là mẹ Tuất- người mẹ phải gánh chịu sự mất mát to lớn, đánh đổi cả đứa con thân yêu của mình. Một người mẹ đầy nghị lực và bản lĩnh.

Tất cả tô lên một bức tranh khắc họa nhân vật là những con người Hà Nội luôn âm thầm và lặng lẽ bằng những cách khác nhau để bảo vệ sự trường tồn của Hà Nội, bảo vệ những vẻ đẹp cốt cách và tâm hồn của những người Hà Nội.

Bài số 2:

Nguyễn Khải tên đầy đủ là Nguyễn Mạnh Khải, sinh năm 1930 tại Hà Nội, quê gốc ở Nam Định nhưng sinh sống ở nhiều nơi. Năm 1947, ông tham gia tự vệ chiến đấu ở thị xã Hưng Yên, sau đó vào bộ đội, làm y tá. Nguyễn Khải bắt đầu nghề báo, nghề văn từ năm 1950. Trong giai đoạn đầu của sự nghiệp sáng tác, các tác phẩm của ông phản ánh hiện thực ở nông thôn theo xu hướng đi lên trong quá trình xây dựng cuộc sống mới xã hội chủ nghĩa.

Phân tích truyện Một người Hà Nội - Văn mẫu lớp 12

Từ sau ngày giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước, Nguyễn Khải đặc biệt quan tâm đến những chuyển biến mạnh mẽ của cuộc sống, của tư tưởng, tình cảm con người trước những biến động phức tạp của xã hội hiện đại. Nhà văn nhìn nhận và đánh giá con người trong mối quan hệ đa chiều phức tạp : để thông qua đó khẳng định và ca ngợi những giá trị cao đẹp của con người và cuộc sống. Năm 2000, nhà văn Nguyễn Khải được Nhà nước tặng Giải thưởng Hồ Chí Minh về văn học và nghệ thuật, ông mất năm 2008 tại Thành phố Hồ Chí Minh.

Truyện Một người Hà Nội sáng tác năm 1990, in trong tập truyện Hà Nội trong mắt tôi, Nhà xuất bản Hà Nội năm 1995. Qua truyện, nhà văn đã thể hiện cảm nhận của mình về lối sống, về bản lĩnh văn hóa của một người Hà Nội. Từ đó làm nổi bật bản chất tốt đẹp của những con người bình thường mà cuộc đời họ gắn liền với những thăng trầm của lịch sử và quá trình phát triển của đất nước. Cái nhìn mới về con người và cuộc sống của tác giả thể hiện qua những phát hiện bất ngờ; những suy ngẫm thú vị và sâu sắc về “chất kinh kì” của một người Hà Nội cụ thể là cô Hiền. Nhân vật chính trong tác phẩm có vẻ đẹp rất đặc trưng của người Hà Nội xưa, vừa khôn ngoan, sắc sảo, vừa đôn hậu, linh hoạt trong cách hiểu người, hiểu đời.

Tóm tắt nội dung tác phẩm như sau: Năm 1955, tác giả từ chiến khu Việt Bắc trở về Hà Nội, có đến thăm cô Hiền – một người họ hàng xa. Kháng chiến chống Pháp, cô Hiền cùng gia đình ở lại Hà Nội. Hòa bình lập lại, đất nước tạm chia làm hai miền, cô Hiền không di cư vào Nam mà vẫn ở lại Hà Nội với tài sản là hai căn nhà, một để ở, một cho thuê.

Trong thời kì đầu xây dựng xã hội chủ nghĩa ở miền Bắc, cô Hiền khôn ngoan tìm cách thích ứng dần với chế độ mới, lối sống mới. Năm 1965, khi đế quốc Mỹ mở rộng chiến tranh phá hoại miền Bắc, cô Hiền vẫn là một “nội tướng” đảm đương việc quản lí gia đình, giáo dục con cái. Dũng, anh con trai cả của cô lên đường nhập ngũ vào Nam chiến đấu. Ba năm sau, anh con trai thứ hai cũng đăng kí nghĩa vụ quân sự nhưng được giữ lại học Đại học vì thi đậu điểm cao.

Năm 1975, miền Nam giải phóng, đất nước thống nhất, anh Dũng trở về Hà Nội. Trong bữa tiệc cuối năm mừng ngày gia đình đoàn tụ, Dũng kể lại câu chuyện cảm động về Tuất, người bạn cùng trung đoàn đã hi sinh ở cửa ngõ Sài Gòn trước ngày chiến thắng và về người mẹ của Tuất đã nén nỗi đau mất con để tiếp tục sống và làm việc.

Ở giai đoạn đầu thời kì đổi mới, Hà Nội còn bộn bề khó khăn, thiếu thốn. Một lần tác giả ra Hà Nội công tác, ghé thăm cô Hiền, thấy cô vẫn là một người Hà Nội của hôm nay, thuần túy Hà Nội, không pha trộn. Cô Hiền kể cho tác giả nghe về sức sống kì lạ của cây si cổ thụ ở đền Ngọc Sơn bị xô ngã sau cơn bão lớn và bày tỏ niềm tin của cô vào cuộc sống ngày càng tốt đẹp hơn.

Phân tích truyện Một người Hà Nội - Văn mẫu lớp 12

Mở đầu tác phẩm, với vai trò là người cháu họ, tác giả đã giới thiệu cô Hiền bằng tình cảm quý mến của mình : Chúng tôi gọi là cô, cô Hiền, là chị em đôi con di ruột với mẹ già tôi. Lối mở đầu giản dị, tự nhiên như vậy làm tăng tính chân thực và sức thuyết phục của truyện.

Tác giả không miêu tả ngoại hình mà chỉ kể về tài năng, cách sống, cách ứng xử của cô Hiền trong mối quan hệ với người thân trong gia đình, với bạn bè, với thời cuộc... Người kể chuyện không chỉ quan sát mà đôi lúc còn trực tiếp tham gia vào câu chuyện, vì thế mà lời kể, lời bình có vẻ khách quan. Chín năm kháng chiến chống Pháp, cô Hiền ở lại Hà Nội cùng chồng con. Hòa bình lập lại, đất nước tạm thời chia làm hai miền, cô không di cư vào Nam vì cô nghĩ rằng chồng cô làm nghề dạy học nên chế độ nào cũng cần. Nhưng nguyên nhân chính là cô không thể rời xa Hà Nội. Trong sâu thẳm tâm hồn cô, Hà Nội đã trở thành không gian sống quá quen thuộc nên không thể thiếu: Hà Nội đối với cô Hiền Đồng nghĩa với một tình yêu lớn lao, sâu sắc.

Lúc đầu, trong suy nghĩ của người cháu (tác giả), những người Hà Nội gốc như cô Hiền thật khó gần, bởi căn nhà của cô là một tòa nhà tọa lạc ngay tại một đường phố lớn, hướng nhà nhìn thẳng ra cây si cổ thụ và hậu cung của đền Ngọc Sơn... Trong khi cán bộ và gia đình họ phải ở chen chúc trong những khu nhà tập thể, có khi phải ở ngay dưới gầm cầu thang của nhà bạn bè. Theo cách đánh giá, nhận xét chung, hồi đó thì: với người vô sản, ở quá rộng là một cái tội. Trang phục của vợ chồng cô Hiền cũng sang trọng quá : Mùa đông ông mặc áo ba-đờ-xuy, đi giày da, bà mặc áo măng-tô cổ lông, đi giày nhung đính hạt cườm. Cách ăn uống của gia đình cô Hiền và gia đình tác giả cũng thật khác biệt: Lại cái ăn nữa cũng không giống với số đông. Bàn ăn trải khăn trắng, giữa bàn có một lọ hoa nhỏ, bát úp trên đĩa, đĩa bọc trong giấy bản và từng người ngồi đúng chỗ đã quy định. Gia đình tôi thì ăn uống bình dân hơn, vợ chồng con cái ngồi xúm xít quanh cái mâm nhôm, thức ăn có khi múc ra đĩa, có khi cứ để nguyên trong nồi, nồi lớn đặt giữa mâm, nồi nhỏ đặt cạnh mâm, cứ việc sục muôi vào, sục đũa vào, vừa ăn vừa quất con măng cái, nhồm nhoàm, hả hê, không cần phải khuôn bó theo một quy tắc nào cả. Ăn cốt để sống, để làm việc, hay hóm gì cái thứ lễ nghi rườm rà của... giai cấp tư sản.

Những khác biệt cơ bản ấy xét đến cùng đều xuất phát từ cách nhìn và cách sống của các tầng lớp khác nhau trong xã hội. Sự nghi ngại của người cháu không phải là không có cơ sở: Cô Hiền đích thị là tư sản rồi. Đã là tư sản thì không thể tin cậy được. Việc mình mình biết, việc cô mặc cô, dính líu nhiều có ngày lại rắc rối... Điều đáng nói là cô Hiền vừa tìm cách thích ứng với cuộc sống mới, vừa biết giữ gìn nếp sống và cách nghĩ riêng của mình.

Để làm nổi bật tính cách cô Hiền, nhà văn đã đặt nhân vật này trước những biến cố lớn của đất nước. Những biến động của lịch sử, xã hội thường tác động đến nhận thức và cuộc sống của con người, làm thay đổi tính cách, nhưng nhân vật cô Hiền không phải là sản phẩm của hoàn cảnh. Từ góc nhìn văn hóa, tác giả khám phá và thể hiện tính cách rất đáng trân trọng của nhân vật này.

Phân tích truyện Một người Hà Nội - Văn mẫu lớp 12

Cô Hiền là người sắc sảo và tế nhị. Sau khi kháng chiến chống Pháp kết thúc thắng lợi, cán bộ và chiến sĩ ta từ chiến khu Việt Bắc về tiếp quản Thủ đô đều sống trong tâm trạng vui sướng, hồ hởi : Chín năm xa phố phường, xa ánh điện, không được vào rạp xem chiếu bóng hoặc cải lương, không được vào một cái chợ đông người giữa ban ngày, bây giờ mỗi ngày đều ở Hà Nội, mỗi đêm ở Hà Nội, mãi mãi còn ở Hà Nội. Nhưng tác giả băn khoăn vì sao những người như cô Hiền lại có thái độ khác : Chúng tôi thì vui thế, tại sao những người vốn sống ở Hà Nội chưa thật vui nhỉ? Rồi tự lí giải : Họ đang tìm cách thích ứng với chế độ mới, cách sống, cách làm việc, cả cách nói năng nữa. Để khẳng định những suy nghĩ, phán đoán của mình là đúng, tác giả kể một số câu chuyện nhỏ trong gia đình cô Hiền mà mình đã chứng kiến.

Một lần, tác giả đến chơi, khi nghe đứa con kêu ầm lên: Mẹ ơi! Đồng chí Khải đến thì cô Hiền cau mặt gắt : Phải gọi là anh Khải, hiểu chưa ? Thấy chồng nắm tay đứa cháu, hồn nhiên hỏi: Tại sao chủ nhật trước đồng chí không ra chơi, cả nhà chờ cơm mãi, thì cô thờ dãi, quay người đi. Bởi cái từ đồng chí hồi ấy là từ của những người cùng lí tưởng, chí hướng dùng để gọi nhau. Cô Hiền thấy chồng mình gọi đứa cháu bằng đồng chí nghe không thuận tai nên đã có phản ứng như vậy.

Khi cháu hỏi thăm về dân tình, thời thế thì cô Hiền thành thực trả lời : Vui hơi nhiều, nói cũng hơi nhiều, phải nghĩ đến làm ăn chứ ? Theo cô, chính phủ can thiệp vào nhiều việc của dân quá, nào phải tập thể dục mỗi sáng, phải sinh hoạt văn nghệ mỗi tối, vợ chồng phải sống ra sao, trai gái phải yêu nhau như thế nào, thậm chí cả tiền công sá cho kẻ ăn người ở. Cô Hiền mạnh dạn, thẳng thắn bày tỏ suy nghĩ, nhận xét của mình trước những hiện tượng chưa hợp lí của cuộc sống mới.

Đối với những người giúp việc trong gia đình, cô Hiền coi họ như người nhà. Trước đây, nhà cô Hiền cũng thuê một anh bếp và một chị vú. Chị vú trông con cho cô từ năm 19 tuổi đến năm 45 tuổi. Trong suốt 26 năm trời, cô Hiền coi anh bếp, chị vú tình nghĩa như người trong họ, đối xử rất tử tế, nên sau này khi đã về quê, vợ chồng họ vẫn qua lại thân tình, ngày giỗ ông chủ và ngày Tết đều đem gạo, đậu xanh, miến và rượu, toàn của nhà làm cả, lên biếu cô và các em.

Với thời cuộc, cô Hiền cũng bộc lộ rõ ràng thái độ của mình. Lúc người cháu (tức tác giả) thân mật và tò mò hỏi cô về thành phần giai cấp, về chuyện tại sao cô không phải học tập cải tạo... thì cô cười rất tươi : Tao chưa đủ tiêu chuẩn rồi thản nhiên nói: Tao có bộ mặt rất tư sản, một cách sống rất tư sản, nhưng lại không bóc lột ai cả thì làm sao thành tư sản được.

Đó là sự thật hiển nhiên. Cô Hiền có cửa hàng làm và bán hoa giấy, cái nghề không giàu nhưng đủ ăn. Các loại hoa giấy, lẵng hoa bằng tre, bằng mây rất đẹp do tự tay cô làm ra, bán rất đắt nhưng chịu thuế rất nhẹ. Vì thế nên cô không bị gán cho là thành phần tư sản giữa cái thời cải tạo và đấu tranh giai cấp rất quyết liệt. Mấy bà bạn của cô Hiền thắc

Phân tích truyện Một người Hà Nội - Văn mẫu lớp 12

mắc: Trông bà như tư sản mà không bị học tập cũng lạ nhỉ? thì cô nhẹ nhàng, hóm hỉnh trả lời: Các bà không biết nhưng Nhà nước lại rất biết.

Trong chuyện làm ăn, cô Hiền cũng tỏ ra khôn hơn các bà bạn và thức thời hơn ông chồng. Trước giải phóng, chồng cô dạy học, nhờ viết sách, in sách mà kiếm được tiền, tậu hai căn nhà, một để ở và một cho thuê. Khi có chính sách cải tạo tư sản năm 1956, cô Hiền đã kịp bán ngôi nhà ở Hàng Bún cho một người bạn mới ở chiến khu về. Một năm sau, có cán bộ tới hỏi về nhà cửa, nhắc tới ngôi nhà ở Hàng Bún, cô Hiền trả lời rất lịch thiệp : Xin mời anh tới ngôi nhà anh vừa nói, hỏi thẳng chủ nhà xem họ trả lời ra sao. Nếu còn thắc mắc xin mời anh trở lại.

Trong chế độ mới, chồng cô Hiền không được phép mở trường tư thục nên định mua một máy in nhỏ để kinh doanh. Cô liền hỏi: ông có đúng máy được không? ông có sắp chữ được không?... ông muốn làm một ông chủ dưới chế độ này à? Chồng cô tính vốn nhất nên rút lui ngay trước những câu hỏi dồn dập nhưng rất thức thời của vợ. Những nhận xét của cô Hiền về cuộc sống mới sau hòa bình qua cuộc trò chuyện với người cháu là chân thành và táo bạo : Chế độ này không thích cả nhân làm giàu, chỉ cần họ đủ ăn, thiếu ăn một chút càng hay, thiếu ăn là vinh chứ không là nhục, nên tao cũng chỉ cần đủ ăn. Làm hoa giấy không thể làm giàu được nhưng rất đủ ăn, lại nhàn, lại không phải lo sợ gì. Tôi hỏi lại : “Còn chú, còn các em?”. “Chú tuy chưa già nhưng đành để ngôi chơi, các em sẽ đi làm cán bộ, tao sẽ phải nuôi một lũ ăn bám, dầu họ có đủ tài để không phải sống ăn bám”.

Cô Hiền khôn ngoan, nhanh chóng thích ứng với cuộc sống mới mà vẫn không đánh mất mình. Là người có đầu óc thực tế, mọi việc cô Hiền đều tính toán trước và cô luôn luôn đúng. Suy nghĩ của cô Hiền linh hoạt và quyết đoán : Đã tính là làm, đã làm là không thềm để ý đến những đàm tiếu của thiên hạ. Cô Hiền tuyên bố thẳng thừng với đứa cháu : Một đời tao chưa từng bị ai cám dỗ, kể cả chế độ. Những sự kiện lớn trong cuộc đời cô đã chứng minh rằng điều đó là đúng.

Trước tiên là việc hôn nhân, vốn là một cô gái Hà Nội có nhan sắc, lại con nhà giàu nhưng gần ba chục tuổi cô Hiền mới lấy chồng. Cô không lấy quan mà công chẳng hứa hẹn gì với đám văn nhân tài tử lãng mạn viễn vông mà chọn một anh giáo Tiểu học đứng đắn hiền lành để kết bạn trăm năm. Điều ấy khiến cả Hà Nội kinh ngạc vì con gái thường ham sang, ham giàu, còn cô Hiền lại vượt qua thói thường ấy. Sự chọn lựa này cho thấy cô Hiền có thái độ nghiêm túc đối với hôn nhân, đặt trách nhiệm làm vợ, làm mẹ lên trên hết.

Ở cái thời dân ta sống khổ cực nhưng nhà nào cũng thích có nhiều con thì quyết định chấm dứt sinh đẻ vào tuổi bốn mươi của cô Hiền là hết sức đúng đắn. Cô nói với chồng: Từ nay là chấm dứt chuyện sinh đẻ, bốn mươi tuổi rồi, nếu ông và tôi sống đến sáu chục tuổi thì con út đã hai mươi, có thể tự lập được, khỏi phải sống bám vào các anh chị.

Phân tích truyện Một người Hà Nội - Văn mẫu lớp 12

Cô Hiền không tin vào câu Trời sinh voi trời sinh cỏ, mà cô cho rằng con cái phải được cha mẹ nuôi dạy chu đáo để sau này có thể sống tự lập. Như vậy, trách nhiệm quan trọng của bậc làm cha mẹ là tạo dựng nhân cách và chuẩn bị cho con cái một tương lai tốt đẹp. Tình yêu thương con của cô Hiền là tình yêu sáng suốt của một người mẹ có tầm nhìn xa trông rộng.

Cô Hiền đặc biệt coi trọng vai trò người phụ nữ trong việc quản lý gia đình. Theo cô thì người vợ không chỉ là nội trợ mà còn là nội tướng. Cô phê bình người cháu: Mày bắt nạt vợ mày quá, không để nó tự quyết định bất cứ việc gì, vậy là hỏng. Người đàn bà không là nội tướng thì cái gia đình ấy cũng chẳng ra sao. Quan niệm về bình đẳng nam nữ của cô xuất phát từ thiên chức của phụ nữ và cô hiểu rõ vai trò quan trọng của người vợ, người mẹ trong gia đình.

Cô Hiền quan tâm dạy dỗ con cái từ khi còn nhỏ, từ những chuyện nhỏ. Khi ngồi vào bàn ăn, cô thường chú ý sửa chữa cách ngồi, cách cầm bát đĩa, cách múc canh, cả cách nói chuyện trong bữa ăn. Cô không coi những chuyện ấy là vặt vãnh mà là văn hóa sống, văn hóa con người; hơn thế, đây là văn hóa của người Hà Nội. Cô khuyên con cháu: Chúng mày là người Hà Nội thì cách đi đứng, nói năng phải có chuẩn, không được sống tùy tiện, buông tuồng.

Cách thu xếp việc nhà và dạy bảo con cái của cô Hiền thật khéo léo và chu đáo. Cô quan tâm dạy bảo các con phải biết tự trọng, biết xấu hổ, nghĩa là biết giữ gìn nhân cách. Đây là nền tảng cơ bản để sau này trưởng thành có khả năng tự lập, có đủ ý chí, nghị lực vượt mọi khó khăn, sống có ích cho gia đình, xã hội.

Năm 1965, Hà Nội phát động phong trào tuyên quân vào Nam chiến đấu. Đợt đầu được 660 người, đều là những chàng trai ưu tú của Hà Nội. Dũng, con trai cả của cô Hiền vừa tốt nghiệp trung học liền tình nguyện xin đi đánh Mỹ. Cô Hiền đã chấp nhận cho con ra mặt trận với một tâm trạng giống như bao bà mẹ khác. Khi người cháu hỏi: Cô bằng lòng cho em đi chiến đấu chứ? Cô đã trả lời: Tao đau đớn mà bằng lòng, vì tao không muốn nó sống bám vào sự hi sinh của bạn bè. Nó dám đi cũng là biết tự trọng. Sao lại không đau đớn khi mà cô hiểu trong chiến tranh, bom đạn không chừa một ai. Nhưng bằng lòng nghĩa là cô chấp nhận sự hi sinh. Việc nước là quan trọng hàng đầu. Lòng yêu nước của cô Hiền cũng giống như lòng yêu nước của người Hà Nội, sâu sắc và kiêu hãnh biết bao!

Suốt ba năm trời, gia đình không hề nhận được tin tức gì của Dũng đang chiến đấu ở chiến trường miền Nam ác liệt. Tuy vậy, khi đưa con trai thứ hai cũng làm đơn xin đi đánh Mỹ thì cô Hiền vẫn hết sức bình tĩnh. Cô giải bày với người cháu những lời lẽ rất chân thành và cảm động: Tao không khuyến khích, cũng không ngăn cản, ngăn cản tức là bảo nó tìm đường sống để các bạn nó phải chết, cũng là một cách giết chết nó... Tao cũng muốn được sống bình đẳng với các bà mẹ khác, hoặc sống cả hoặc chết cả, vui lẽ thì có hay hóm gì.

Phân tích truyện Một người Hà Nội - Văn mẫu lớp 12

Những lời nói xuất phát từ đáy lòng của cô Hiền thể hiện một thái độ sống thật đáng trân trọng. Cái tình tẻ trong đời sống tình cảm của cô Hiền chính là thái độ biết chia sẻ trước đau thương, mất mát của bao người mẹ khác. Tác giả phản ánh chân thực và tinh tế những giằng xé âm thầm giữa tình yêu con với tình yêu nước, giữa nỗi lo âu với ý thức về danh dự đã diễn ra trong tâm trạng cô Hiền. Không bà mẹ nào muốn con mình gặp gian khổ, hiểm nguy, nhưng cũng không bà mẹ nào muốn thấy con phải sống đốn hèn, nhục nhã. Cô Hiền hiểu con, tôn trọng danh dự của con nên chấp nhận để con vào Nam chiến đấu.

Qua chi tiết này, tác giả muốn khẳng định cá tính và bản lĩnh của cô Hiền là không cố tạo uy tín, danh dự bằng những lời nói không thành thực, luôn sống đúng với bản chất của mình, đã sống là phải sống cho tử tế. Ngẫm ra trong đời, để làm một người tử tế là chuyện cực khó. Người ta chỉ giữ được sự tử tế khi có lòng tự trọng, biết phân biệt phải trái và biết hi sinh. Qua đó, ta thấy cái chuẩn trong suy nghĩ của cô Hiền là lòng tự trọng. Lòng tự trọng không cho phép con người sống hèn nhát, ích kỉ, trốn tránh trách nhiệm công dân.

Những phẩm chất mà cô Hiền có được là do tiếp thu từ truyền thống gia đình, từ năng lực tự ý thức, từ kinh nghiệm sống đúc rút trong cuộc sống đời thường của một người vợ, người mẹ. Tình yêu Hà Nội của cô Hiền không hời hợt hay cảm tính mà sâu sắc vì nó gắn với một niềm tin: Hà Nội là chuẩn mực về văn hóa của người Việt Nam. Mỗi công dân Hà Nội phải có ý thức giữ gìn và phát huy chuẩn mực đó.

Cô Hiền đã may mắn hơn bà mẹ của Tuất, may mắn hơn hàng ngàn, hàng vạn bà mẹ khác. Tháng 12 năm 1975, cả dân tộc đang say sưa tận hưởng vinh quang chiến thắng thì Dũng, con trai lớn của cô Hiền trở về. Anh đeo ba lô bước vào đến giữa nhà, cô Hiền hỏi: Anh muốn mua gì? Người con trai gầy ốm, đen đui, chẳng còn dấu vết gì của một chàng thư sinh Hà Nội, nên người mẹ không sao nhận ra được.

Cô Hiền tổ chức liên hoan mừng con trai chiến thắng trở về. Khách mời là bạn bè thân thiết của vợ chồng cô, gồm các công dân Hà Nội, những tên tuổi đã thành danh ở đất kinh kì Vì thế nên bữa tiệc sang trọng và kiêu cách. Ngày thường, cô Hiền và các bà bạn ăn mặc bình dân: áo bông ngắn, quần thâm, đi dép, đi guốc, vuông khăn len toi tốp buộc quanh cổ hay bịt đầu, nhưng hôm nay, các vị khách ăn mặc thật đẹp. Mấy ông thì khoác áo ba-đờ-xuy, thắt cà vạt. Mấy bà tuy tóc đã bạc, hoặc nửa xanh nửa bạc, nhưng khoác áo nhung, áo dạ, đeo ngọc đeo dây đi lại uyển chuyển. Còn cô Hiền thì xuất hiện như diễn viên sân khấu, lược giắt trâm cài hoa hột lép lánh...

Cô Hiền tâm sự với người cháu về cách sống của mình: Khi sống giữa những người bình dân, tất cả đều có quyền ăn nói thô tục, nhưng sống với những người quý phái mình phải xử sự ra sao? Xã hội nào cũng có giai tầng thượng lưu của nó để làm chuẩn cho mọi giá trị... Cái chuẩn đó là tinh túy của lối sống, của văn hóa, đạo đức, của văn minh tiến bộ. Cô Hiền đã cố gắng gìn giữ lối sống đó, dù là trong hoàn cảnh khó khăn.

Phân tích truyện Một người Hà Nội - Văn mẫu lớp 12

Anh Dũng đã sống đúng với lời dạy về cách sống của người Hà Nội. Nôm 1965, giữa lúc cuộc kháng chiến chống Mĩ đang diễn ra ác liệt, vừa tốt nghiệp trung học, Dũng tình nguyện xin vào Nam đánh Mĩ. Anh đã chiến đấu suốt mười năm và may mắn trở về nguyên vẹn. Biết bao đồng đội của anh không có mặt trong ngày toàn thắng. Dũng xúc động kể rằng 660 thanh niên ưu tú của Hà Nội lên đường cùng anh ngày ấy, bây giờ còn lại khoảng chừng trên dưới bốn chục. Hơn 600 người đã hiến dâng tuổi thanh xuân và sinh mạng của mình cho sự nghiệp giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước.

Nhớ về những đồng đội đã hi sinh, Dũng xót xa thương Tuất, người bạn cùng trung đoàn. Ngày vào Nam, lúc tàu qua ga Hàng cỏ, Tuất nghe rõ tiếng mẹ mình phát trên loa của phòng phát thanh nhà ga nhưng anh không thể xuống để từ biệt mẹ. Đây cũng là những lời cuối cùng của mẹ mà Tuất nghe thấy. Anh đã hi sinh ở trận đánh vào Xuân Lộc, trước ngày toàn thắng có mấy ngày. Có biết bao bà mẹ Hà Nội vô cùng thương con và đầy nghị lực như mẹ của anh, họ đã nén chịu nỗi đau mất con, tiếp tục sống, tiếp tục dựng xây cuộc sống hòa bình. Gặp lại Dũng, bạn chiến đấu của con, người bà run bần bật nhưng không khóc. Có thể nói những người mẹ Hà Nội đã góp phần tô đậm cốt cách tinh thần người Hà Nội nói riêng và phẩm chất cao đẹp của con người Việt Nam nói chung.

Tác giả đã tìm hiểu và khai thác một góc khuất của chiến tranh mà trước đó văn học mới chỉ đề cập đến cái hùng tráng mà chưa nói đến bi kịch của từng gia đình, từng số phận con người sau chiến tranh. Vinh quang chiến thắng được tính bằng máu nên không thể vì niềm vui hội ngộ trong cuộc sống hòa bình mà mọi người được phép quên đi.

Cô Hiền quan niệm rằng đã mang danh là người Hà Nội thì phải biết hưởng tới cái đẹp. Đó là cái đẹp tỏa chiếu từ chiều sâu văn hóa của đất Thăng Long. Không phải ngẫu nhiên mà mỗi tháng, cô Hiền lại tổ chức mời cơm bạn bè một lần. Trong những dịp ấy, cô và bạn bè được sống lại không khí của một thời vàng son thuở trước. Tuy đã lùi vào dĩ vãng nhưng nó chưa hề mất đi bởi đây là nét đặc trưng của người Hà Nội, là dấu hiệu để phân biệt nếp sống kinh kì với nếp sống tỉnh lẻ.

Ở cuối truyện, tác giả kể về lần từ Thành phố Hồ Chí Minh ra Hà Nội công tác có đến thăm cô Hiền. Nhiều năm trôi qua, gia đình cô Hiền đã thay đổi rất nhiều. Chồng cô đã mất, các con đã lập gia đình riêng. Cô Hiền ngoài bảy mươi tuổi, tuy đã già yếu nhưng vẫn là người của hôm nay, thuần túy Hà Nội, không pha trộn. Phòng khách của gia đình cô Hiền được tác giả miêu tả khá tỉ mỉ: bộ sa lông cổ bằng gỗ gụ, cái sập gụ chân quỳ chạm trổ rất đẹp cùng nhiều đồ gia bảo khác. Nhìn bà lão tóc bạc đang chăm chú lau cái bát thủy tiên men đỏ trong khung cảnh ngoài trời mưa rớt, tác giả cảm thấy Tết quá, Hà Nội quá, muốn ở thêm ít ngày ăn lại một cái Tết Hà Nội. Cô Hiền đã nâng niu trân trọng những gì tốt đẹp của truyền thống văn hóa Thăng Long. Tính cách của cô Hiền khiến cho tác giả nghĩ về tâm lí sống ô ạt, xô bồ của đám đông vừa thoát khỏi cái chết, cái khổ. Họ dễ gì có được sự bình tĩnh để thưởng thức vẻ đẹp trang trọng của một dò hoa thủy tiên.

Phân tích truyện Một người Hà Nội - Văn mẫu lớp 12

Cô Hiền than thở về tuổi già hay nghĩ ngợi lan man mọi chuyện y hệt một bà già nhà quê. Cô kể cho người cháu nghe chuyện gió bão làm cây si cổ thụ ở đền Ngọc Sơn bật gốc đổ nghiêng, tán đề lên hậu cung... Lúc đầu, cô nghĩ đó là sự dòi dôi, điềm xấu, là sự ra đi của một thời. Nhưng cây si không chết mà được cứu sống, sau một tháng nó lại trở ra lá non. Từ chuyện ấy, cô Hiền suy ngẫm : Thiên địa tuần hoàn, cái vào ra của tạo vật không thể lường trước được.

Sự khác biệt giữa lối sống của người Hà Nội xưa với người Hà Nội thời hiện đại gợi lên nhiều suy nghĩ khác nhau, thậm chí trái ngược nhau. Có người cho là thời thế đổi thay, đương nhiên con người cũng đổi thay. Có người thất vọng trước thực tại và hoài vọng quá khứ. Tác giả cũng không khỏi lo âu khi thấy Hà Nội đang giàu lên, náo nhiệt hơn trước nhiều nhưng đó chỉ là phần xác. Ông không tin rằng lớp trẻ đang hăm hở làm giàu còn có ý thức biết giữ gìn, yêu cái đẹp, còn giữ nét thanh lịch, hào hoa của người Hà Nội. Ông tức và đau vì gặp một số người thiếu văn hóa đến mức đáng giận và đáng thương như người mà ông hỏi đường, anh chàng đi xe đạp, cô con gái ...

Nhưng cô Hiền không bình luận một lời nào về những nhận xét có phần bực bội của người cháu mà cô lại kể cho người cháu nghe chuyện cây si sống lại nhờ nỗ lực của thành phố. Đây là bằng chứng cho thấy người Hà Nội hôm nay không phải chỉ coi trọng vật chất mà vẫn còn quan tâm đến đời sống văn hóa, tinh thần. Chuyện cây si cổ thụ ở đền Ngọc Sơn bị bão đánh bật rễ rồi lại hồi sinh gợi nhiều suy nghĩ về lẽ đời, về quy luật bất diệt của sự sống. Sức sống, vẻ đẹp truyền thống văn hóa của người Hà Nội cũng mạnh mẽ, trường tồn như vậy.

Truyện *Một người Hà Nội* chân thực và sinh động một phần là do tác giả đóng vai người kể chuyện để kể về những nét đặc trưng trong tính cách của người Hà Nội. Chất Hà Nội ẩn chứa trong chiều sâu tâm hồn và tính cách của nhân vật cô Hiền. Từ lời ăn tiếng nói đến nền nếp gia đình, từ cách giáo dục con cháu đến cách thức tổ chức cuộc sống và cách làm cho sang trọng bản thân... Tất cả đều được cô Hiền thu xếp đâu vào đấy. Cô Hiền luôn cố ý thức rằng mình là người Hà Nội, từ trong cách ăn mặc cho đến những thú chơi thanh cao đòi hỏi sự kiên trì, tỉ mỉ như gọt củ thủy tiên sao cho hoa nở đúng giao thừa. Cô Hiền không chỉ là biểu tượng của một thời vàng son đã qua mà còn là hiện thân của truyền thống văn hóa Tràng An vững vàng qua bao biến thiên của lịch sử.

Đặt tên truyện là *Một người Hà Nội*, có lẽ tác giả muốn tô đậm bản lĩnh, cốt cách của người Hà Nội. Họ luôn có ý thức và tự hào mình là người Hà Nội, đại diện cho cả nước. Ca dao có câu: Chẳng thơm cũng thể hoa nhài – Dẫu không thanh lịch cũng người Tràng An. Chất Hà Nội ở nhân vật cô Hiền biểu lộ qua tính cách lịch lãm, qua thái độ ung dung tự tại, bình tĩnh trước những biến động của thời thế, qua sự khôn ngoan, sâu sắc của trí tuệ và chân thành, nồng hậu của tình cảm. Cô Hiền luôn tin tưởng rằng người Hà Nội thời nào cũng đẹp đẽ và thanh lịch.

Phân tích truyện Một người Hà Nội - Văn mẫu lớp 12

Từ nhân vật cô Hiền, người đọc có thể nhận ra nhiều nét đẹp trong lối sống. Nổi bật là lối sống là hồi đến quan niệm, nguyên tắc làm cơ sở cho những ứng xử có ý thức của con người. Qua suy nghĩ và hành động của cô Hiền, ta thấy nổi bật lên bản lĩnh một con người luôn luôn dám là mình: là mình khi đề cao lòng tự trọng, là mình trong quan hệ với cộng đồng, đất nước, là mình trong chiêm nghiệm lẽ đời.

Lời bình luận của tác giả ở cuối truyện đã thể hiện tình cảm mến yêu và ngưỡng mộ đối với cô Hiền : Một người như cô phải chết đi thật tiếc, lại một hạt bụi vàng của Hà Nội rơi xuống chìm sâu vào lớp đất cổ. Những hạt bụi vàng lấp lánh đâu đó ở mỗi góc phố Hà Nội hãy mượn gió mà bay lên cho đất kinh kì chói sáng những ánh vàng. Giọng kể của tác giả vừa có niềm lo âu, tiếc nuối lại vừa chan chứa cảm giác tin tưởng, tự hào. Hà Nội đang phát triển, giàu sang và hiện đại, liệu những vẻ đẹp xưa có được bảo tồn ? Qua cách kể chuyện, Nguyễn Khải thường đặt một sự việc dưới nhiều góc nhìn để cho bạn đọc tự rút ra kết luận chứ không áp đặt phải theo cách đánh giá của mình; vì thế mà vừa tạo được quan hệ bình đẳng vừa thể hiện được ý kiến của cá nhân. Giọng kể thay đổi linh hoạt, có đối thoại, có bình luận... Ngôn ngữ giản dị đời thường nhưng giàu ngụ ý và đậm chất trữ tình, triết lí... thể hiện sự quan sát sắc sảo, những suy ngẫm, chiêm nghiệm sâu sắc của một người từng trải nên khá hấp dẫn.

Truyện ngắn *Một người Hà Nội* và nhân vật cô Hiền để lại nhiều thiện cảm, giúp người đọc hiểu sâu hơn về con người và Thủ đô Hà Nội. Bức chân dung nghệ thuật về một người Hà Nội đã được Nguyễn Khải miêu tả rất thành công bằng vốn sống dày dặn và ngòi bút tinh tế. Phải chăng đây cũng là tình cảm của biết bao con người luôn hướng về Thủ đô – trái tim của đất nước. Ở tác phẩm này, Nguyễn Khải còn gián tiếp đặt ra vấn đề: Nhà văn phải có thái độ tinh táo, sáng suốt khi đi sâu tìm hiểu và soi chiếu vào những góc ngách của đời thường để tìm ra vẻ đẹp của con người và cuộc sống.